

SITUATION OF INVESTIGATION ACTION AS INDEPENDENT CATEGORY IN CRIMINALISTICS

Kovtunenکو L. P.

An attempt to find out correlation of categories «investigation situation» and «situation of investigation action», their connection and difference is carried out. An underlying structure and maintenance of situation of investigation action is in-process exposed, determination of category is given «situation of investigation action».

Key words: tactics of the separate investigative actions, investigation situation, situation of investigation action, classification of consequence situations.

Надійшла до редакції 15.11.2011 р.

УДК 615.21

В.В.Шаповалов,

д-р фармац. наук, проф.,

В.О.Шаповалова,

д-р фармац. наук, проф.,

М.Ю.Сухая,

аспірантка

*Інститут підвищення кваліфікації
спеціалістів фармації, м. Харків*

СУДОВО-ФАРМАЦЕВТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ НЕЛЕГАЛЬНОГО ОБІГУ КУРИЛЬНИХ СУМІШЕЙ

Актуальність обраної теми не викликає сумнівів. На сьогодні Президентом України на державному рівні проводяться наради керівників правоохоронних і контролюючих органів по боротьбі з наркобізнесом і наркозлочинністю. На засіданні «круглого столу» Президент заявив, що за його дорученням співробітниками його Адміністрації через мережу Інтернет було проведено контрольну закупку курильних сумішей, що вміщують у своєму складі психоактивні речовини. Установлено, що ці заборонені до реалізації на території України суміші можна придбати досить вільно, навіть з доставкою адресатові [6].

За оглядом спеціальної літератури виявлено, що у 2008 р. німецькими вченими було проведено дослідження з виявлення в курильних сумішах психоактивних речовин, зокрема JWH-018, які віднесено до групи синтетичних каннабіноїдів, а саме нафтоїліндолів (Naphthoylindoles). Ця речовина має світло-сірий або білий колір, не розчиняється у воді (до температури 25°C), розчиняється в диметилформаміді, диметилсульфоксиді та спирті. Психоактивна дія JWH-018 уявляється активніша природного тетрагідроканнабінолу, який є основним складником марихуани. При палінні діюча доза складає 0,5-

3 мг, а при вживанні у вигляді рідини – 3-10 мг. Також встановлено, що JWH-018 впливає на рецептори головного мозку людини, що може призвести до психічних розладів з виникненням адиктивної залежності [2, с. 155-161]. Ось чому всі синтетичні каннабіноїди становлять потенційну небезпеку для здоров'я людини.

У 2008 р. курильні суміші заборонили використовувати в Німеччині, США, Канаді, Австрії, Швейцарії, Франції, Польщі, Новій Зеландії та ін. Серед країн СНД до цього списку приєдналася й Російська Федерація (РФ) [12]. Уряд РФ 31 грудня 2009 р. видав постанову за № 1186 «Зміни, які вносяться до постанови Уряду Російської Федерації щодо питання, пов'язаного з обігом наркотичних засобів», згідно якої JWH-018, що входить до складу курильних сумішей, включено до розділу «Наркотичні засоби» (Список I «Наркотичні засоби та психотропні речовини, обіг яких в Російській Федерації заборонено») [1]. Таким чином, у РФ за класифікаційно-правовою ознакою JWH-018 віднесено до групи «наркотичні засоби».

За даними українських правоохоронних і контролюючих органів, заборона курильних сумішей у РФ спровокувала збільшення їх постачання саме в Україну, як мінімум, у декілька разів. Проте курильні суміші (мікси або

спайси) з'явилися в мережі Інтернет ще у 2007 р. На даний час в країні таких сайтів, на яких можна замовити і придбати цей наркотик величезна кількість. Вони загальнодоступні, їх адміністратори активно рекламують ці суміші, пропонують свої послуги щодо їх доставки, залучають усе нових розповсюджувачів і нових клієнтів. У багатьох містах України на територіях продовольчих ринків, у переходах метро, поблизу вищих навчальних закладів функціонують спеціалізовані аромомагазини або кіоски, що нелегально торгують цими наркотичними засобами, заробляючи на цьому сотні тисяч доларів. Покупці курильних сумішей із часом починають звикати до них, перетворюються на постійних клієнтів цих торговельних точок. При цьому продавці не лише усвідомлюють, а й публічно визнають небезпеку для життя, яку несе їх товар [Див.: 3; 4]. Після його вживання виникає адиктивна залежність від психоактивних речовин у вигляді психічних і поведінкових розладів здоров'я. Ось чому курильні суміші є небезпечними для життя людини. Вони становлять собою лише початок залежності від психоактивних речовин, після чого у молодих людей, як правило, з'являється бажання спробувати щось сильніше, наприклад, опій, кокаїн, героїн, марихуану тощо [Див.: 5; 14].

В Україні питання про шкоду курильних сумішей як наркотичних засобів вирішується на державному рівні. Наприклад, у 2010 р. Державна митна служба направила в Центральне митне управління лабораторних досліджень і експертної роботи зразки таких курильних сумішей, як даймонд, сільвер, голд, інфініті, елвіс, раджа, ейнштейн. Як виявилось, висновки експертів цього Управління і їх європейських колег ідентичні: у складі цих курильних сумішей міститься JWH-018 [2, с. 155-161].

За результатами проведеного кафедрою фармацевтичного права Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету (ІПКСФ НФаУ) судово-фармацевтичного моніторингу обігу JWH-018 внесено зміни: (а) до постанови Кабінету Міністрів України від 6 травня 2000 р., №770 «Про затвердження Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів», на підставі яких речовину JWH-018 включено до Таблиці І Списку № 2 «Особливо небезпечні психотропні речовини, обіг яких заборонено», і (б) до наказу МОЗ України від 1 серпня 2000 р., № 188 «Про затвердження таблиць невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу», на

підставі яких цю речовину віднесено до Таблиці ІІ «Невеликі, великі та особливо великі розміри психотропних речовин, що перебувають у незаконному обігу» [Див.: 9; 10].

Слід відмітити, що розроблені кафедрою фармацевтичного права ІПКСФ НФаУ нормотворчі заходи були враховані Верховною Радою України й затверджені у виді: (а) постанови Кабінету Міністрів України від 31 травня 2010 р., № 373 «Про внесення змін до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів», у яку речовину JWH-018 включено до Таблиці І Списку № 2 «Особливо небезпечні психотропні речовини, обіг яких заборонено», і (б) наказу МОЗ України від 29 липня 2010 р., № 634 «Про внесення змін до наказу Міністерства охорони здоров'я від 1 серпня 2000 р. за № 188» [Див.: 7; 8; 11].

Отже, наведене свідчить, що проблему курильних сумішей потрібно вирішувати (і вона вирішується) на державному рівні із залученням фармацевтичних, медичних, правоохоронних і контролюючих органів. А працівникам останніх необхідно вживати активні профілактичні й попереджувальні заходи у середніх і вищих навчальних закладах країни. Звернімося до практики.

На базі Слідчого управління ГУМВС України в Харківській об-

ласті за участю співробітників кафедри фармацевтичного права ІПКСФ НФаУ 19-20 листопада 2010 р. відбулася VII Міжнародна науково-практична конференція «Судова фармація, доказова фармація та фармацевтичне законодавство як складові фармацевтичного права у програмі реалізації державної політики у сфері боротьби зі злочинністю й порушеннями правил обігу психоактивних речовин на 2011-2017 рр.». Вона була присвячена актуальним проблемам боротьби з наркоманією й наркозлочинністю. У роботі конференції взяли участь посадовці правоохоронних органів, органів місцевого самоврядування, наукові діячі, спеціалісти фармації, медицини, судові експерти, представники суспільних організацій і духовенства [13, с. 10-147]. Було прийнято проект рекомендацій стосовно активізації державного контролю в боротьбі з незаконним обігом психоактивних речовин, наркозлочинністю, наркотизацією суспільства і пропонувалося посилити:

а) державний контроль з боку правоохоронних і контролюючих органів за виконанням постанови Кабінету Міністрів України від 31 травня 2010 р., № 373 «Про внесення змін до переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів» щодо обігу курильних сумішей, до складу

яких входять такі психотропні речовини, як сибутрамін, JWH-018 та ін.;

б) заходи щодо припинення ввезення на територію України функціональних харчових продуктів, курильних сумішей і лікарських засобів, до складу яких входять названі речовини, а при фіксації фактів порушення їх обігу надавати відповідну інформацію до МВС України й Харківської медичної академії післядипломної освіти;

в) контроль за організацією оперативно-розшукової роботи й досудового слідства з боку правоохоронних органів з метою виявлення, фіксації й вилучення з обігу функціональних харчових продуктів, курильних сумішей і лікарських засобів, до складу яких входять психоактивні речовини, що дасть змогу захистити права і свободи, життя і здоров'я громадян України, особливо неповнолітніх і молоді.

За приклад наведемо випадок із судово-фармацевтичної практики стосовно нелегального обігу JWH-018, що входить до складу курильних сумішей, як особливо небезпечної психотропної речовини, обіг якої в Україні заборонено. У м. Харків біля станції метро «23 серпня» 7 червня 2010 р. працівниками міліції затримано гр. Г., 1988 р. народження, у якого вилучено 16 пакетів з речовиною рослинного

походження сіро-зеленого кольору, з яких: 6 – з надписом «інфініті», 4 – «даймонд», 3 – «сильвер», 1 – «голд», 2 – без надпису. За даним фактом порушено кримінальну справу за ознаками складу злочину, передбаченого ст. 309 (ч. 1) Кримінального кодексу України. За висновком науково-дослідного експертно-криміналістичного центру встановлено, що до вмісту всіх пакетів входить речовина JWH-018. Відповідно до вказаної постанови Кабінету Міністрів України від 31 травня 2010 р., № 373 речовина JWH-018 належить до особливо небезпечних психотропних речовин, обіг яких в Україні заборонено.

Таким чином, з позиції судової фармації нами розглянута актуальна проблема сучасного суспільства – зловживання молоддю курильними сумішами, що

містять у своєму складі психотропні речовини, які за класифікаційно-правовою ознакою віднесені до особливо небезпечних психотропних речовин. Наведено нормотворчі заходи у виді змін і доповнень до чинних нормативно-правових документів, що регулюють обіг таких речовин. У рамках зазначеної VII Міжнародної науково-практичної конференції «Судова фармація, доказова фармація та фармацевтичне законодавство як складові фармацевтичного права у програмі реалізації державної політики у сфері боротьби зі злочинністю й порушеннями правил обігу психоактивних речовин на 2011-2017 рр.» прийнято проект рекомендацій стосовно посилення державного контролю в боротьбі з незаконним обігом психоактивних речовин, наркозлочинністю й наркотизацією суспільства.

Список літератури: 1. Изменения, которые вносятся в постановление Правительства Российской Федерации по вопросам, связанным с оборотом наркотических средств: пост. правительства РФ от 31.12.2009 г., № 1186 [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.stratgap.ru>. 2. Кахановский Ф. Н. Обнаружение и выделение синтетических каннабиноидов, содержащихся в некоторых курительных смесях / Ф. Н. Кахановский, О. А. Посильский, Н. В. Шальга // Криміналіст. вісн.: наук.-практ. зб. / гол. ред.. Коваленко В. – 2010. – № 1. – С. 155-161. 3. Курильні суміші продають прямо біля метро в Києві. «Реальная шняга» [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://mail@mix-rybka.com>. 4. Магазин энтеогенов. Курительные смеси, курительные миксы [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.psyflora.ru>. 5. Мир без наркотиков. Лечение наркомании – лечение наркоманов-наркозависимых – реабилитация наркоманов-наркозависимых – центры, клиники лечения наркомании, методы. Работа с наркозависимыми – центры реабилитации для наркозависимых – лечение и реабилитация наркоманов в Москве: вся информация о наркотиках, реабилитации, лечении [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.withoutdrugs.ru>. 6. Офіційне інтернет-представництво Президента України Віктора Януковича [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua>. 7. Про внесення змін до наказу МОЗ від 01.08.2000 р., № 188: наказ МОЗ України від 29.07.2010 р., № 634 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. 8. Про внесення змін до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів: пост. КМУ від 31.05.2009 р., № 373 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу:

<http://zakon.rada.gov.ua>. **9.** Про затвердження Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів: пост. КМУ від 06.05.2000 р., № 770 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. **10.** Про затвердження таблиць невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу: наказ МОЗ України від 01.08.2000 р., № 188 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. **11.** Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсо-ри: Закон України від 26.12.2006 р., № 530-V [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. **12.** Украина криминальная [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.cripo.com.ua>. **13.** Судова фармація, доказова фармація та фармацевтичне законодавство як складові фармацевтичного права у програмі реалізації державної політики в сфері боротьби із злочинністю та порушеннями правил обігу психоактивних речовин на 2011-2017 рр.: мат. VII Міжнар. наук.-практ. конф. (19-20 листоп. 2010 р., м. Харків) / за ред. В. В. Шаповалова, В. В. Шаповалова (мол.), В. О. Шаповалової. – Х.: ТОВ «Оберіг», 2010. – 190 с. **14.** Центр терапії залежностей «Атос» представляет информационно-аналитические материалы по проблемам наркомании, алкоголизма, игромании [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://narcolog.com.ua>.

СУДЕБНО-ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ НЕЛЕГАЛЬНОГО ОБОРОТА КУРИТЕЛЬНЫХ СМЕСЕЙ

Шаповалов В. В., Шаповалова В. А., Сухая М. Ю.

Рассматривается проблема злоупотребления молодежью курительными смесями, содержащими в своем составе психоактивные вещества. Исследованы негативные медико-фармацевтические последствия употребления курительных смесей, вызывающих потенциальную опасность для здоровья человека.

Ключевые слова: судебная фармация, нелегальный оборот, курительные смеси, психоактивные вещества.

FORENSIC AND PHARMACEUTICAL INVESTIGATION OF ILLEGAL TRAFFICKING SMOKING MIXES

Shapovalov V. V., Shapovalova V. A., Sukhaya M. Yu.

Considered the problem of abuse of youth smoking mixes containing in its composition substances. Studied the negative health consequences of drug use smoking mixes, causing potential danger to human health.

Key words: forensic pharmacy, illegal trafficking, smoking mixes, psychoactive substances.

Надійшла до редакції 14.12.2011 р.